

MIKÄ ON SUOMEN JA MIKÄ VENÄJÄN VASTUU?

PINHEIRON PERIAATTEISIIN LIITTYVÄN käsikirjan mukaan lopullinen vastuunkantajana on valtio, jonka velvollisuutena on toteuttaa pakolaisten oikeudet. Mistä valtiosta evakkojen kohdalla on kyse? Mahdollisuuksia on kaksi: Suomi tai Venäjä.

Venäjä on aggression aloittaja ja jatkaja, hyökkävä osapuoli ja siten syyllinen osapuoli. Lopullinen vastuu paluun ja palautuksen toteutumismahdollisuuksien luomisesta on Venäjällä. Sillä on myös täysi vastuu omista kansalaisistaan, jotka sen edeltäjävaltio Neuvostoliitto asutti suomalaisiin kiinteistöihin.

Venäjällä on sängen laaja vastuu tässä asiakokonaisuudessa. Valtaosa suomalaisten kiinteistöistä on tuhouttu tai tuhoutunut. Resoluution periaatteiden mukaan Venäjä on vastuussa niiden jälle rakentamisesta tai jos se on mahdollonta, korvaamisesta.

Pinheiron periaatteet menevät vielä pitemmälle. Aggression toteuttaja on vastuussa myös niitä suomalaisia kohtaan, jotka menettivät pakolaisuutensa vuoksi vuokra-asuntonsa sekä niitä yrityksiä ja yhteisöjä kohtaan, jotka menettivät kiinteistöjään.

Ei Suomikaan ole vapaa vastuusta. Neuvostoliiton romahtamisesta ja käytännön esteitten poistumisesta on jo lähes 20 vuotta. Silti Suomen valtiojohto ei presidentti Urho Kekkosen jälkeen ole laittanut tikkua ristiin evakkojen pa-

luu- ja palautusoikeuden toteuttamiseksi. Sekä presidentti Mauno Koivisto että presidentti Tarja Halonen ovat päinvastoin estelleet sellaisten ihmisoikeuksien toteutumisen.

Käsikirjassa annetaan yksinkertainen ohje, kun viranomaistahot eivät tahdo hyväksyä pakolaisten ja siirrettyjen paluuta alkuperäisiin koteihinsa. Silloin laajan, normatiivisen tuen saaminen hankkeelle voi olla hyödyksi. Voidaan viitata kaikkiin niihin kansallisiin, alueellisiin ja kansainvälisiin elimiin, jotka tunnustavat paluu-oikeudet.

Suomen nykyisen hallitusohjelman mukaisesti ”Suomi edistää ihmisoikeuksien, demokratian, oikeusvaltioperiaatteen ja kestävän kehityksen toteutumista kaikkialla maailmassa”. ... ”Hallitus edistää aktiivisesti ihmisoikeuksien kunnioittamista maailmanlaajuisesti”. Jos hallitus korottaa äänensä jopa maailmanlaajuisen ihmisoikeuksien perään, luulisi sen olevan erittäin herkkätunteinen oman maansa kansalaisten ihmisoikeuksien täydelle toteutumiselle.

Suomessakin ihmisoikeuksien osalta on paljolti kyse vain sanahelinästä ja kauniista poliittisesta liturgiasta. Ihmisoikeuksia ajetaan erittäin valikoivasti.

Ulkoministeriössä on Poliittisella osastolla YK- ja yleisten globaaliasioiden yksikkö. Yksikön sivulta ei löydy juuri muuta tietoa kuin osoitetieto.

Ulkoministeriön sivulta löytyy linkejä ihmisoikeusasioihin. Ulkoministeriön, Valtioneuvoston tai Eduskunnan sivulta ei näytä löytyvän minkäänlaista vihjettä siitä, että virallinen Suomi olisi jotenkin havainnut YK:n alakomission resoluution 2005/21. Resoluutiosta ei löydy tietoa myöskään Suomen YK:ssa toimivan pysyvän edustuston sivulta.

Ihmisoikeusliitto ei ole rekisteröinyt Pinheiron periaatteisiin liittyvää resoluutiota. Googlesta ei suomenkielisillä hakusanoilla ennen Pro Karelian tiedottamista ole löytynyt sanaakaan Pinheiron periaatteista ja YK:n alakomission resoluutiosta.

Näyttäisi siltä, että suomalaisista vain presidentti Martti Ahtisaari tuntee Pinheiron periaatteet, sillä hän Suomen Kuvalehden haastattelussa 02.11.2007 vahvasti totesi, että ”Kaikilla pakolaisilla oikeus palata ja vaatia omaisuuttaan takaisin”. Mikään poliittinen tai viranomaistaho ei ole sanallakaan kommentoinut tätä lausahdusta vääräksi - tai oikeaksi.

Onko Suomen valtiojohto tietoisesti jättänyt juuri tämän resoluution kokonaan noteeraamatta, koska sillä on täysin suora yhteys Karjalan ja muiden Suomelta pakkoluovutettujen alueitten palautukseen: evakkojen oikeuteen palata ja saada omaisuutensa takaisin.

Pelkäävätkö Suomen poliittiset päättäjät, että he nämä periaatteet tunnustamalla joutuvat pakostakin ottamaan paluu- ja palautusasiat esille ensin kotimaassa ja yhteistyökumppaneiden kanssa ja sitten Venäjän kanssa?

Ulkoministeriön YK- ja globaaliasioiden yksikön päällikkö Kai Sauer toteaa Pinheiron periaatteisiin liittyvään kysymykseen seuraavaa:

”Suomi noudattaa ja pyrkii edistämään kaikissa yhteyksissä kansainvälisiä ihmisoikeuksia. Suomi pyrkii noudattamaan ja edistämään myös ihmisoikeuksiin liittyviä suosituksia, kuten ns. Pinheiron periaatteita, jotka YKn asiantuntijaelin on hyväksynyt vuonna 2005. Periaatteet ei-

vät ole luonteeltaan oikeudellisesti velvoittavia.”

”Kansainvälisiä ihmisoikeuksia ei sovelleta taannehtivasti. YK:n ihmisoikeusjulistus on hyväksytty 1948 ja keskeiset ihmisoikeussopimukset sen jälkeen. Suomen alueluovutukset Neuvostoliitolle vahvistettiin Pariisin rauhansopimuksessa 1947, missä yhteydessä Suomen valtio luopui kaikista vaatimuksistaan luovutettuihin alueisiin nähden.”

UM:n vastaus on ihmisoikeuksien noudattamisen ja edistämisen näkökulmasta sängen laaja, koska kaikissa yhteyksissä niitä noudatetaan ja pyritään edistämään. Tämän pyrkimyksen kattavuudesta ja valikoivuudesta voidaan olla perustellusti toistakin mieltä.

Erityisesti Karjalan ja muiden pakkoluovutettujen alueitten väestön ihmisoikeuksia esim. omaisuuden suojan suhteen ei Suomi ole asiaa lainkaan edistänyt, päinvastoin. Tämä diskriminointi tapahtuu ensisijaisesti poliittisella tasolla ylimmästä käskynhaltijasta alkaen. On selvä, että se rajaa virkamiesten toimet poliittisen päätöksenteon mukaiseksi.

Tässä tapauksessa Ulkoministeriön yksikön vastaus kyselyyn tuli kiitettävän nopeasti, mikä selvittyy sillä, että ulkoministeriö on hyvin organisoitu ja toimii virkamiestasolla tehokkaasti. Kaikkiin esitettyihin kysymyksiin ei suomalaisen poliittisen tavan mukaan vastattu lainkaan.

Kuva: Markus Lehtipuu

